

Betrouwbare overheid is het beste middel tegen anti-institutioneel extremisme

Posted on 20 september 2023 by Oswin Schneeweisz

Binnen veertien dagen autonoom. Is dat niet oliedom? Oswin Schneeweisz belicht een knap staaltje investigative journalism van de Limburgse omroep L1 en geeft vrijblijvend advies aan de nieuwe Kamerleden.

Soms, heel soms, en vooral als ik de huidige generatie politici aan het woord hoor, bekruipt mij de behoefte om mijzelf soeverein te verklaren. Dat doe ik niet, want ik beschouw mijzelf als een weldenkend en sociaal mens. Maar stel nou eens dat je dat doet: gewoon een ambassadeschildje op de deur spijkeren en jezelf loskoppelen van staat en gezag. Nooit meer belasting betalen, nooit meer boetes voor te hard rijden betalen. Nooit meer wikken en wegen op wie je nu weer moet stemmen.

Voor zo'n tienduizend iets minder weldenkende mensen in ons land is dat kennelijk hoe ze in het leven staan. Samen vormen ze, volgens de AIVD, een substroming binnen een grotere groep die tegen de overheid is. Een bont gezelschap van

coronasceptici, extreemrechtse lieden en complotdenkers.

‘Men wil jullie in formatie brengen’

De Limburgse omroep L1 ging onlangs undercover op een informatieavond en leverde een knap staaltje *investigative journalism*. Omdat de organisator van de informatieavond telefonisch niet op vragen wilde reageren, besloot verslaggever Alexander Dekkers zich als bezoeker aan te melden op een bijeenkomst in een kantoorpand te Heerlen, alwaar hij werd ontvangen door ene Arthur Brekelmans (in het dagelijks leven makelaar te Brunssum en organisator van wijnproeverijen) en zijn vrouw Petra. Duidelijk werd dat Brekelmans zijn autonomie niet in het extreme doorvoert: hij zegt (vooralsnog) gewoon zijn belasting te betalen en zijn hypotheek af te lossen. Zijn doel is het vergroten van de groep autonomen in Nederland.

‘De bijeenkomst in Heerlen is een aaneenschakeling van feiten die op een bepaalde manier uitgelegd worden,’ schrijft Dekkers. ‘En als je erin gelooft, klinkt het allemaal erg aannemelijk. Tijdens de lezing worden ook woorden op een andere manier uitgelegd dan zoals ze in het dagelijks leven bedoeld zijn. Brekelmans noemt het woord ‘informatie’. “Als je daar nou eens een streepje tussen zet. Dan krijg je ‘in-formatie’. Men wil jullie in formatie brengen.’’’

Zo’n twintig mensen bezochten de bijeenkomt en zij konden, na betaling van 599 euro, binnen veertien dagen autonoom worden. Voor dat geld verstuurt het echtpaar dan veertien documenten (64 pagina’s) naar verschillende instanties waaronder de Belastingdienst en de Raad van State. Ook de koning krijgt een brief. Het uitgebreide pakket, inclusief een diplomatiek paspoort en een heus ambassadeschildje voor aan je gevel, kost slechts 895,75 euro.

Profiteurs noemden we dat vroeger

Het is natuurlijk pure oplichterij, want op het moment dat je geboren wordt ben je al burger van de samenleving. Met burgerrechten en burgerplichten. Daar kun je je helemaal niet aan onttrekken. De vlucht in de autonomie is dan ook iets voor heel domme, radeloze of verwarde geesten. Personen die in veel gevallen wel een uitkering van de staat of aow’tje incasseren en gebruik maken van talrijke publieke functies die met belastinggeld zijn betaald, maar meebetalen aan dat systeem willen ze niet. Profiteurs noemden we dat vroeger. Niks autonomen.

Bij het lezen van dit bericht vroeg ik mij af in hoeveel achterafzaaltjes in ons land dit soort naïeve personen, die niet zelden ook geloven in allerlei bizarre complottheorieën, een rad voor ogen wordt gedraaid. Ik weet het niet, maar als de AIVD al van tienduizend personen spreekt, vrees ik dat er wel meer typetjes als Brekelmans rondlopen. Een bedenkelijke ontwikkeling aangezien een goed functionerende samenleving nu eenmaal bestaat bij de gratie van vertrouwen in en verbondenheid met elkaar.

Mislukte staatsgreep

Daar weten ze in Duitsland alles van. Daar ondernam dezelfde mix van extreem-rechtse fanatici, complotdenkers en autonomen die zichzelf Reichsbürger noemen vorig jaar een mislukte staatsgreep. Voor sommige commentatoren was de gemêleerde samenstelling van de groep verdachten een beangstigend bewijs dat extreem gedachtegoed nu echt in het maatschappelijk midden wortel had geschoten. Onder de verdachten bevonden zich naast vastgoedprins Heinrich XIII Reuss meerdere oud-militairen, een politiecommissaris, een arts, een piloot, een rechter en een tenor.

De vraag is natuurlijk hoe we ons als samenleving weerbaarder kunnen maken tegen dit soort fantasten. Uit het AIVD-rapport: 'Het vergroten van de weerbaarheid van de samenleving tegen het anti-institutioneel narratief is essentieel. Doordat het vertrouwen in de overheid en instituties laag is en er vaak veel terechte kritiek is vanuit de samenleving, kan dit een voedingsbodem zijn voor anti-institutioneel extremisme. Het vergroten van de weerbaarheid vraagt vooral ook om betrouwbaarheid en eerlijk communiceren van instituties.' Dat advies kunnen de heren en dames politici die straks in de Kamer gekozen worden alvast in hun zak steken.

Oswin Schneeweisz *is journalist, columnist en podcastmaker. Hij schreef ook diverse boeken.* *www.oswinschneeweisz.nl*

Wynia's Week *verschijnt 104 keer per jaar met even onafhankelijke als broodnodige berichtgeving. De donateurs maken dat mogelijk.* *Doet u mee?* *Hartelijk dank!*